3 1761 07018923 8

...ництво Бібліотеки для науки та розривки.

...к 58. | Ціна 36 сот.

...нальдо Ринальдіні

...авний ватажко розбишаків.

Повість.

ЗМІСТ: 1. Перші побіди Ринальда. — 2. Пригода з капітаном і увільненє ґрафині. — 3. Старець з Фронтеї освободжує Ринальда. — 4. Чорний перестерігає Ринальда. — 5. Побуть на острові Панталєрії. — 6. Пригоди Ринальда в Маляццо. — 7. Таємничий замок. — 8. Стріча ...лою. — 9. Ринальдо знова вождом оприш... — 10. Великий ярмарок. — 11. Стріча Ри...да з родичами. — 12. Смерть Ринальда. —

Довільно з чужої мови уложив:

М. Лесик.

ПЕРЕМИШЛЬ 1914.

Накладом краєвого Закладу катол. Видавництв ЕДВАРДА УНСІНҐА В ПЕРЕМИШЛИ.

PT
2549
V8R518
1914
c.1
ROBARTS

UNIVERSITY OF TORONTO APR 20 3 '09 LIBRARY

Щастє в нещастю.

Івась, син бідної вдовиці, бавив ся раз зі своїми товаришами в „слїпу бабку“ на улици. Відтак через неувагу, бо маючи завязані очи не міг уважати, вибив господареви шибу. Перестрашений хлопець, зняв хустку з очий і став втікати, але господар догонив го, пірвав за уха, та привів до матери, щоб свавільного хлопця укарала, а за шибу звернула гроші.

Отже мама заплатила, а за кару не дала Івасеви їсти, та ще казала через дві години клячати.

Бідний хлопець журив ся дуже, чуючи веселий голос своїх товаришів за вікном і почав тихо плакати. Коли так плаче, та підтирає ніс, котрий також сьльозами заливав ся, стукнуло щось у кімнатї.

Івась поглянув; Була се книжочка, яку через відчинене вікно вкинув оден товариш. Отже Івась взяв ту книжочку в руку, оглянув образки та написи і в ту мить перестав плакати.

Були се Байки і казки Унсінґа, що справдї ще не чув, але зате читав вже із Бібліотеки Унсінґа скілько повістий, як: Страшний кінець убийника батька 30 сот. Закляті руїни і їх духи 40 сот. Три Божі слова 26 сот., котрі незвичайно тому подобали ся, тому тепер вхопив за Байки і казки Унсінґа, як за цукор і читав про Завистну мачоху, потому про Купця і чародія, аж з цїкавости начеб огонь бив із його очий.

А час минав хвиля за хвильою, в кінци прийшла мама. — Вставай — каже — дві години вже минуло!

— Минуло вже дві години? питає зачудований Івась.— А я ся так зачитав Унсінґа книжочки, котрі суть дуже цїкаві, не буду міг їсти як не скінчу тої байки...

— Але вставай! Тебе вже колїна болять!

— Нї, не болять, я мушу скінчити!

Слава Богу — думає матір, що ті книжки Унсінґа суть на сьвітї, бо чоловік спокійно може віддатись своїй працї, коли такий псотник як мій Івась, на колїнах, в кутику, а з незвичайною цїкавостию читає. Від нинї завсїгди, лишень Унсінґа книжочки буди купувати...

I.

Перші побіди Ринальда.

Ринальдо Ринальдінї був сином богатих та знатних родичів зі старої римскої родини. Він відзначав ся сильною будовою тїла, великими здібностями духа та великим дотепом.

Свого походженя він цїлком не знав, бо виховував єго пастух. Якийсь монах удїляв єму початків науки. Чуючись покликаним до чогось висшого, як до пашеня овець, кидає Ринальдо місце свого вихованя і пускає ся у вир житя, не думаючи о будучности. Нездарний заряд в тодїшних провінциях італїйскої держави спричинили, що такі сьмільчаки як Ринальдо Ринальдінї і Фра Діяволо зібравши з собою ватаги бродяг, волокит, нападали з ними на переїзджаючих подорожних, їх обдирали, а при пайменшім опорі мордували. До сего степеня дійшло зло, що навіть міста не були вільні від їх нападів.

Ринальдо став на чолї розбишаків і був їх вождом. Але нераз проклинав свою долю, та своє ремесло, а не могучи минутись з призначенєм, старав ся доколи чинити добре, о скілько се було в єго силї. В своїм безвстиднім заводї ставав нераз навіть местником спра-

ведливости, оборонець невинности та чести та добродій пригнетених.

Одного вечера сидів Ринальдо на скалї у великій задумі, аж ту зблизив ся до него товариш Альтаверде і почав з ним розмову. Ринальдо нарікав перед ним на свою судьбу, Альтаверде надармо єго потїшав. Ринальдо сидів дальше сумовитий. Він витягнув ґітару, а ударяючи о струни, сьпівав пісоньку, що нагадувала єму хвилї єго дитиняного віку. Альтаверде спав коло варти.

Між тим загавкав пес, що лежав біля варти. Альтаверде пробудив ся і з Нїкольо, котрий ту тепер прийшов, відійшов, лишаючи Ринальда самого.

Вітер вив переразливо, а сухі патили тріскали на огни. Між тим знова завили пси. Ринальдо побачив перед собою старця, з довгою по пояс, сивою бородою. Сей сказав Ринальдови, що він є звісний під іменем брата з гори Оріольо, та що хоче засьвітити собі лямпу, котру єму в дорозї вітер згасив. Коли Ринальдо питав, за кого старець єго має, відповів, що за нещасливого чоловіка, не знаючи цїлком, що се є як-раз Ринальдінї. Ринальдо хотїв обдарувати єго грішми, але сей нїчого не приймив та скоро відійшов.

Він сидів далї сумний. Коли єго товариш Цінціо питав о причину смутку сказав, що перед чотирма днями стрітив дуже гарну, як ангел дївчину, і від тої хвилї не має спокою і ніяк єї не може забути.

Відтак Ринальдо положив ся під деревом тай заснув. Коли пробудив ся надійшло кількох опришків, а межи ними й Гіролямо. Они обвістили му, що під проводом Альтаверда зрабували три мули, навючені пакунками, що належали до якогось неапольского князя і убили трех людий, що провадили мули. При кінци розмови Гіролямо додав: Альтаберде посилає тобі також калитку гроший, котру найшов забираючи добич.

Ринальдінї єї отворив і найшов у нїй портрет монахинї надзвичайної краси і мінятуру молодого чоловіка в мундурі. Незабаром прийшов і Альтаверде зі своїм віддїлом. Розвинено шатра і розложено варту. Одни скакали, другі грали в карти, інші їли, а інші проходжували ся. Вкінци оголосив Ринальдо похід — виправу в гори Альбанього, з відки підуть в гори де ля Цера. Счинив ся радїсний крик похвали, всї були готові до походу. Сам Ринальдо в товаристві двох товаришів удав ся в ту сторону, де минувшої ночи бачив переходячого старця. Незабаром знайшовши стежку, по котрій дістав ся до малої хатини. Перед нею стрітив знакомого старця, що викопував корінцї. Оба поздоровили ся. — „Щож провадить тебе до мене?“ — Запитав старець — „чи ти не зблудив? Сли так, то відведу тя на добру дорогу“. Ринальдо тяжко зітхнув і відповів: — „Тебе шукаю, щоби я міг у тебе відпочати і покріпити ся. Старець згодив ся на се, але сумнївався щоби тому подорожному

смакувала лиха страва яку він їсть, та убога, соломяна постїль. Ринальдо стиснув старця за руку і пішов за ним до єго келїї. Се була чиста кімнатка, заосмотрена в найпотрібнїйше домашне начинє. На столї лежала біблія і хрестик, а коло него паньчоха до половини зроблена. — Старець принїс запалену лїхтарню і положив на другий столик хлїб, масло та сир, а Ринальдо від себе фляшку вина. Старець став припрошувати Ринальда до їди і перепрошувати, що чим лїпшим погостити не має. Ринальдо смачно заїдав прості страви і попивав із старцем вино. Коло комнати була комірка, спальня старця. Коли двері були відчинені, Ринельдо доглянув у ній на стїнї два образи, олїйної краски, що представляли ті самі особи, що знаходили ся на портретї у висше згаданій калитцї. Та обставина і на пів зачата паньчоха дуже звидувала і заінтересували Ринальда. Отже поспитав Доната — бо так звав ся сей старець, що єго приймав — що се має значити. Сей пояснив, що паньчоха належить до вихованки сусїди, дївчини незвичайно любої і гарної, що нераз відвідує єго, щоби поговорити з ним о побожних річах.

Нечайно якийсь галас і стукіт до дверей перервали їм розмову. Ринальдо скрив ся сейчас до комірки Доната отворив двері і шість уоружених опришків увійшло до середини кімнати. Они зажадали від старця гроший і дорогоцїнностий, які лиш має. Динато звиняв ся, що він убогий і жадних скарбів не має та

в доказ сего показав їм малу торбинку. Але ті кричали:

— „Не правда, сли ти вино попиваєш, то і много гроший маєш".

— „Гостї, що принесли вино вже відійшли" — сказав старець.

— Звязати єго та бити так довго доки не признасть ся — кричали опришки.

На благаня старця відповідали кпинами. Вже мали виконати грозби, коли нечайно отворили ся двері і увійшов Ринальдінї. Коли розбійники єго побачили, пустили Доната і з переляку кричали:

— Горе нам наш вождь!

Ринальдо питав грізно, хто їх до сего намовив. Але тепер настала мовчанка. Всї дрожали перед Ринальдом.

Незадовго один відізвав ся:

— Нас намовив Павло.

Ринальдо вистрілив до нещасливого і змязджив єму руку. Опришки віддалили ся на приказ Ринальда і забрали з собою раненого.

— Тобі Ринальдо завдячую своє житє — сказав Доната слабим голосом, однак ти здаєш ся бути так грізним, як твоя ватага.

Ринальдо успокоював старця і подав му порошки на покріпленє сил. Старець заснув. Довго Ринальдо сидїв в задумі, доки сон не склеїв єго вії. Доперва збудило єго сходяче сонце і спів птичок. Вийшов з хатчини. Ледви уйшов кілька кроків, стрітив ту саму дївчину,

котру бачив перед кількома днями, як збирала суниці.

Що лиш вдав ся з дівчиною в розмову, аж ту узрів Цінция, що, скрадаючи ся поміж хащі, давав єму якись знаки.

Аврелія поспішила до дому пустельника, а Ринальдо не радо удав ся до свого товариша Цінция. Сей кликав Ринальда в цїли усмиреня бучі, що зайшла між опришками з причини попередної події в хатї старця. Павльови Ринальдо простив на просьби товаришів і остро наказав таких дїл як зі старцем не виправляти. Відтак удав ся до хати старця і питав ся о дівчину Аврелію, що часто до старця приходила на науку. Однак Донато сказав:

— Ся, котру любиш нинї піде до монастира.

— Як то — говорив Ринальдо — та, котру я люблю і котру я вибрав за жінку має піти до монастира? Нї! нї, горе тому, хтоби се здїйснив.

— Се я учинив — сказав Донато.

— Ти пожалуєш сего — сказав Ринальдо. — О я нещасливий! Всї пляни мого серця, що мали на цїли полїпшеня мого положеня, суть знищені. Она мала стати жінкою шляхотного чоловіка а не розбишака. Я хотїв вернути ся з болота проступків до людського товариства, я хотїв благати о прощенє і уміти їх направити і зискати.

Динато радив Ринальдови наперед одно здїлати, а відтак друге. Він сам порадив Авре-

лії іти до монастира. Сподївав ся гостий і тому просив Ринальдого вийти з єго дому.

Ринальдо просив Доната, щоби сей віддав медалїон з подвійною фотографією дотичному панови. Щось більшого учинити за пакість, яку учинили розбишаки тому панови, він не має спромоги.

В тій хвили показав ся в кімнаті старця князь Деля Роцеля, сусїд Доната, що конечно хотїв пізнати назвиско Ринальдого. Князь пригадав собі, що бачив єго в Фльоренциї під назвиском тодї марграбя Пеполї. Він був в товаристві Ринальда. Ринальдо мав тодї страшно червонїти, коли оповідано якусь історию о славнім Ринальдінім.

Сейчас Ринальдо сказав князеви, що він є як-раз Ринальдінї і скоро віддалив ся. На дорозї стрітив від Цінция післанця, котрий єму обвістив, що під горою розложило ся численне товариство уоружене. Се почувши Ринальдо, почорнив собі лице і руки, перебрав ся за мисливого і сейчас поспішив до чужинців. Ту представив ся товариству за лїсничого з Сорсіни і говорив, що разом з товаришами одержить нагороду, коли хто Ринальда схватить та відсїче єму голову. Против Ринальда вислано кількасот жовнїрів, але тих Ринальдо змусив до утечі. — Також представляв ріжні штучки Ринальдого.

Одна панї з товариства сказала, що радо хотїла-би мати з Ринальдом стрічу.

Ринальдо на се сказав:

— Щож-би ласкава панї на се сказали, коли би сейчас, коли ласкава панї суть в численнім товаристві зявив ся Ринальдо не знати відки і як отсе показую, лївою рукою приложив до панї пістолєт, а правою до грудей пана конюшого, а єго помічники ударили на решту товаришів, а він би закликав: „віддайте менї ваші дорогоцїнности і сто дукатів, я є Ринальдінї!“

Ринальдо представив все те так вірно і живо, що жінки голосно кричали, а конюший відізвавсь: — Пане лїсничий не жартуй собі.

— Я не жартую, — відповів Ринальдо — сейчас видайте менї те, чого я жадав, бо в против. тивнім случаю ви всї згинете. По відборі замку даних річий, дав їм Ринальдо лист безпечен ства і сказав, що тепер спокійно можуть удати ся до Фльоренциї.

Коли змеркло ся по легкій вечери удав ся Ринальдо враз з товаришами на відпочинок. Коли стало днїти, обудили їх часті вистріли в лїсї. В невдовзї почуто зі всїх сторін голоси — „єсьмо окружені!“

Ринальдо казав затрубіти, понабивати стрільби. Тодї Альтаверде принїс якийсь папір, котрий Ринальдінї розвинувши, став голосно читати:

— В імени ряду прощаєся кождому з банди Ринальда, котрий покине свого вождa і пристане до війска. А котрий принесе голову Ринальда, сей крім вільности одержить 500 дукатів нагороди.

Се Рінальдинї прочитав і спитав присутних, як схотять поступити?

Однак всї постановили радше понести смерть, нїж від него відступити.

Рінальдінї дав приказ ударити на війско. Борено ся завзято. Товариші Рінальдінього поконали кілька віддїлів. Доказували чудес хоробрости, але мілїция кілька десять разів більша віднесла побіду. Половина упала на поли битви, а половина дістала ся до неволї. Рінальдо утїк за границю сусїдної держави, а дійшовши до найблизшого лїса, упав непритомний на землю.

Вже зближало ся полудне, коли Рінальдо прийшов до себе, почув сильну жажду, схопив ся землї і ішов дальше в глубокий лїс. На дорозї стрінув селянина від котрого купив поживи. Ідучи дальше дійшов до руїн старого замку в котрім перебув ніч. На другий день підчас полудня поклав ся коло жерела. Вкінци почув людскі голоси, брязкіт дзвонів та мулів, а по хвили узрів Рінальдо громадку циганів.

Коли цигане підозрівали єго, що він є Рінальдо, то він погрозив їм і представив ся лїсничим того лїса та зажадав пажпорту. Він забрав від циганів гарну дївчину Рожу і дав їм за ню два дукати.

Се була християнка, котру цигане викрали. Числила коло сїмнайцять лїт. Она передше сумна, тепер дуже утїшила ся, що була увільнена з рук циганів.

— Пане! — промовила — хочу бути пильною та побожною дівчиною і сподіваюсь, що довіря мого не надужиєте.

Ринальдо почув ся тими словами дівчини дуже зворушеним і признав ся, що він не є лїсничим але Ринальдо Ринальдинїм.

Дівчина настрашила ся, але по хвили заявила, що волить лишитись при Ринальдінїм, котрий висьвідчив єї добродійство і спасав єї від циганьских рук.

Тодї Ринальдо оповів єї, що з ним стало ся в послїдних днях, яким чином став відтятий від своїх людий, з котрими не має наміру злучити ся, а постановив стати порядною людиною все

Відтак пішов Ринальдо до звалищ з нешукати гроши, котрі колись був закопав. Однак там стрітив ся з опришком Батістелею та єго ватагою. Счинила ся між ними борба на ножі. В кінци Ринальдо положив трупом свого суперника. Зняв з єго пальця дорогий перстень та забрав від трупа цїлу мошонку з грішми. Відтак скоро з того містя віддалив ся.

На другий день стрінув ся з Цінцєм, з котрим щиро привитав ся. З чотириста девятьох розбійників лишив ся Альтаверде і хлопець Стефано.

Ринальдо віддавши провід Альтавердови, сїв на коня і поїхав в околиці Фльоренциї, щоби довідати ся, що там о нїм говорять. Розалїя, перебрана за чуру, також з ним поїхала. Насам перед прийшли до хати Донатта. Ту Ринальдо мусїв знова старцеви признати ся

ким є, бо старець єго не пізнав. Від старця довідав ся, що Аврелія була дочкою тої монахині, котрої портрет у Доната і князя Роцеля і що є замужна.

Ринальдо відкопав свої скарби, купив собі в Бенедетто повіз і пару мулів і удав ся в далеку дорогу, яко граф Дальброже в товаристві свого чури Розетта, бо так назвав Розалію.

В Цезені застав сьпівака, що осьпівував на публичнім місци під шатром дїла Ринальдінїя. Згромаджений нарід слухав уважно єго. Ринальдо втиснув ся між товпу і уважно призав ся.

Коли сьпівак скінчив сьпівати, зняв капелюх і сказав:

— Християни, відмовмо молитву за душу Ринальдінія.

Всї познимали капелюхи, також Ринальдінї і молив за самого себе.

Ринальдо вмішав ся з народом в бесїду і чув що майже всї тїшили ся, що Ринальдінї перестав жити.

Цїлком несподївано стрінув ся Ринальдо з мальтаньским князєм і троха тим занепокоїв ся. Але коли князь довідав ся, що Ринальдо має коло себе з шістьдесять людий успокоїв Ринальда і запевнив що цїлком не має потреби єго бояти ся.

Оба розійшлись. Ринальдо продав свій повіз і мули та удав ся в гори Апенїни. Там

стрітив своїх людий в числї вісїмдесять під проводом Цінция. Сей просив Ринальда, щоби обняв провід. Ринальдо на се згодив ся. Він перебрав ся по мисливски і удав ся до якогось старого замку. В городї сего замку стрінув невісту, котрою була Аврелїя.

Она оповідала єму, що була жінкою властителя замку за котрого примусово вийшла за муж.

Ринальдо представив ся єї яко граф Дальброже і сказав, що дуже добре знає єї батька.

Відтак, маючи до Ринальда довіря, оповіла єму, що єї чоловік страшно зле з нею обходить ся, тримає богато наложниць та все окружений картярами, що видурюють від него гроші.

Ринальдо постановив увільнити Аврелію та покарати єї чоловіка. Якраз стрінув ся з ним на дорозї, представив ся єму як граф Дальброже. Коли Ринальдо представляв єму, що єго жінка є як неоцїнений скарб, чоловік єї сказав, що може ю собі забрати і віддати єї батькови.

Розгнїваний Ринальдо вернув до своїх. Він зібрав людий і видав росказ до здобутя замку, відтак підсунули ся під замкову браму і потягнули за дзвінок. Дверник отворив їм. Єго зловили і вивели на бік. Відтак Ринальдо удав ся з трема товаришами до салї в котрій барон з картярами грав у карти, а нещаслива Аврелїя плакала.

Коли Ринальдо хотїв з ним привитати ся він хотїв з ним змірити ся. Але Ринальдо загрозив єму смертию і представив ся „Ринальдо".

На ті слова якби ражені громом, всї збілїли, Аврелїя крикнула і омлїла.

Ринальдо казав Аврелїю увільнити і на єї просьбу завести до монастира, в котрім находила ся єї мати. Єї чоловіка приказав смагати до крови.

Товариш Себастяно доніс єму, що двох людий в Ст. Лєо зловлено і що громадить ся богато войска з заміром на него напасти.

Ринальдо дав приказ до вимаршу. На третий день находив ся в горах Альбано. Ту перебравши ся за пана і в товаристві Нїколя і Альфонса удав ся на кони в дальшу дорогу.

Прибув до Фоссамбрано і перебваний удав ся до дому князя Роцелля, що єму робив викиди, що ізза Ринальда оскаржено єго і єго дочку о зносини з Ринальдом.

Ринальдо визнав, що любить єго дочку і сли хоче, то нехай видасть єго в руки справедливости. На відхіднім хотїв Ринальдо дати для дочки цїлий черес гроший, але князь не приймив. Риральдо попращав князя і відійшов.

Ринальда стали доходити ріжні вісти, що много єго товаришів зловлено. Розалїю післав до пустельника Доната.

Єго банда стала цїлком знищена войском і ледви кілька змогло виратувати ся утечию.

Відтак удав ся Ринальдо до Неаполю, де під іменем графа Мандожні, став бувати в товариствах. Головно займив єго увагу оден чоловік, котрого називано корепканьским капітаном. Той став з ними говорити і сказав єму, що єго знає.

Той капітан був тої гадки, що Ринальдо, котрого імени не знав, належить до людий, що суть на дорозї поправи.

По чотирох тижнях по описаній пригодї увійшла до мешканя Ринальда гарна, молода дївчина і віддала білетик, запрошуючи єго до якоїсь женьщини, котра замітила єго в одній церкві.

Відтак прийшов до него якийсь капітан, Корсиканець, що заборонював іти на запрошення до церкви.

На другий день знова принесла дївчина білєт, на котрім було виписане імя „Аврелія".

Ринальдо постановив конечно бачити ся з Аврелею.

На другий день пішов Ринальдо до церкви, однак там не найшов Аврелії. Довідав ся від знакомої дївчини, що она знаходить ся дома. Пішов до єї мешканя, упав перед нею на колїна і одушевлений єї цїлував.

Опісля придивив ся єї ліпше та неприємно здивований пізнав, що се була незнана женьщина, заслонена вельоном. Ринальдови було з початку немило, але пізнїйше почав провадити як найприємнійше розмову з сею жінкою.

Незадовго появив ся ту згаданий капітан Корсиканець. Кинувши острий погляд на Рінальда, промовив до Аврелії:

— Невірна, вирікаю ся тебе, віддай менї мій перстень, і ще днесь винеси ся з сего дому.

Аврелія віддала єму дрожачи з переляку знятий з пальця перстень. Капітан вийшов. Рінальдо довідав ся від Аврелії, що сей капітан є також єї любовником, але сам єї накинув ся. Она любить лиш Рінальда, більше нїкого. На доказ сего зняла перстень з руки Рінальда и вложила на свій палець.

По кількох днях гарматні стріли ізвіщали прихід корабля до пристани. Рінальдо пішов на побереже і ту бачив ріжних людий, що висїдали з корабля. Нечайно почув, що хтось єго обіймає. Пізнав Розалїю перебрану в мужескім одїню. Дуже тїшили ся обоє із стрічи. Рінальдо завів єї до свого мешканя. Розалїя оповіла єму о небезпеках перебутих підчас бою, о всїх трудах. Она віддала єму більшу часть закопаних ним гроший.

Розалїя змучена подорожию пішла на відпочинок. Ледви заснула аж ту приходить та сама гарна дївчина з листом від своєї панї з просьбою щоби Рінальдо сейчас до неї пішов. Рінальдо пішов. Коли замінив з женьщиною кілька чутливших слів, увійшла якась замаскована особа і подала Рінальдови малий білєт і скоро віддалила ся з словами:

— Рінальдо, ти в небезпеці.

Перераженый Рінальдо пішов до свого

мешканя. Ту прийшла також замаскована стать і виявило ся, що се є найлїпший приятель Ринальда — Льодовіко.

Щире було признанє Льодовіка. Ринальдо порадив єму, чи не хотїв би пристати до шайки розбишаків в Каляврії. Льодовіко на се згодив ся і як-раз на сю цїль взяв у Ринальда много гроший.

Ринальдо удав ся до висше згаданої церкви, де скритий за філярами, бачив, як Олїмпія вийшла з якимсь любовником. Був се князь де ля Торе. Ринальдо приступив до Олїмпії і зажадав звороту перстеня. Без застанови віддала перстень і напращанє сказала, що заключила знакомість з князем де ля Торе, позаяк мала на цїли забезпечити і охоронити Ринальда.

В дорозї до мешканя стрітив Ринальда корсиканьский капітан і просив єго о пожичку двох тисяч гроший. Ринальдо обіцяв пожичити.

Пізнїйше удав ся Ринальдо до пристани і питав капітана корабля, чи би сей не перевіз єго до Мальти. Капітан згодив ся на се, під услівєм, що покаже єму свій пашпорт подорожи. Ринальдо вернув до свого мешканя, де застав Льодовіка з Розалїєю. Він віддав Розалїю під опіку Льодовіка і попращав ся з ними.

Пішо удав ся Ринальдо до Салєрно та по довшій, трудній подорожи дійшов змучений на души і тїлї до Сіермонте.

В тополевім лїсї напало на него кількох підозрілих людий і зажадали гроший.

Ринальдо з початку просив нападаючих, щоби єго не чіпали, бо він убогій. Але коли сї грозили єму кулею, тодї він виявив своє імя. На се слово всї онїміли і падали перед ним на колїна. Тодї він дав кождому по кілька дукатів та казав себе завести до їх вожда, а свого давного пріятеля Цінция.

Ринальдо просив Цінция, щоби на дальше задержав коменду, а єму позволив як пустельникови провадити дальше житє.

Цінцио сьміяв ся з сего заміру і сказав, що він і єго товариство все уважають і будуть уважати Ринальда за свого вожда.

Ринальдо переспав ніч в руїнах замку, а рано пішов до Тїсини, щоби стрінути ся з Льодовіком та Розалїєю.

По кількох днях прибуло кілька опришків з Розалїєю і єї пакунками. За ними ішов Льодовіко закутий в кайдани.

Ринальдо одержав від Цінция лист, в котрім оправдував ся з неприсутности і додав, що Льодовіко сам му скаже, для чого єго закуто в кайдани.

Льудовіко признав ся, що був зрадив Ринальда одному корсиканьскому капітанови і через се чує викиди совісти.

Ринальдо простив Льодовікови, а сей постановив вже нїколи більше не здраджувати єго.

Між тим опрішки з шайки Ринальда чим раз більше були невдоволені, бо не мали жадного занятя, відповідного їх провідникови.

На другий день вибрав ся Ринальдо в дорогу і прийшов до міста Фіскальоп, де якраз обходжено весїльні жнива. Зібрані з околиці селяни сьпівали та танцювали весело під шатрами. Купцї продавали там ріжні гарні річи, за котрі збирали гроші як граду.

Ринальдо постановив оголити трохи купців з тих гроший і видав своїм в тій цїли приказ. Тодї прийшов Цінцийо й показав Ринальдови гарну пару людий, в котрій сей пізнав Олїмпію і корсиканьского капітана.

Однак за Ринальдом слїдила полїция. Незадовго напала на него. Мусїв хоронити ся з своїми товаришами між скалами. Ту закопав свої скарби. Відтак незадовго дав ся чути голос бубнів і стріли, то Цінцио бив ся з військом і вже перед ним мусїв уступати. Між тим єму прийшов на поміч Ринальдо і оба змусили ворогів до утечі. Якось кільканайцять драгонів упало на Ринальда і відтяли єго від товаришів. При першій стрічи меч зломив ся єму на двоє, пістолєти були повистрілювані, всї наоколо товариші полягли. Мусїв піддати ся. Двох драгонів всадило єго звязаного на коня і так завезено єго до найблизшого замку. Там кинено єго до вязниці. Змучений уснув. Снив о Розалїї. Єму здавало ся, що отвирають ся двері. Протер очи і побачив перед собою Олїмпію. Ся єму оповістила, що він находить ся в замку князя де ля Торе. Сли хоче бути спасеним, най послухає єї ради та прийме єї поміч. Она радила Ринальдови сїсти на кора-

бель і під іменем де ля Цинтра відїгати до Мессини. Дала му подорожний пашпорт и лист до марграфа Романо, котрий певно єго добре прийме. Відтак обоє попращали ся. Усїв на коня і в товаристві служачого поїхав до пристани; ту обдарував щедро слугу і відпустив домів, а сам всїв на корабель і поїхав до Мессини.

Він перебував у графа Романо. Бавив в товаристві князїв та графів і був ними дуже люблений. Сам Романо знав єго походженє і заняте, а інші уважали єго за якогось знатного з високого роду та на високім становиску чоловіка. Князь Романо ставив єму предложенє, чи би він не хотїв належати до товариства тих людий, що старають ся і мають здібности рядити.

З початку ті випадки дуже непокоїли Ринальда, але пізнїйше серед балїв та забав забув о грозячих єму небезпеках. Єго заінтересували дві женьщини: Лявра, дочка богатого барона Девондо і графіня Маонтано. Графиня видала баль. Ту попысували ся обі женщини грою і сьпівом. Ринальдо наблизив ся до Ляври і дуже єї хвалив. Се розгнівало графиню. Якраз вже дано знак до танцю, коли наблизилась Монтано і вручила Ринальдови лист від Олїмпії. Олїмпія радила цїлком здати ся на князя Романо. Донесла єму також, що шайка Ринальда цїлком розбита і що лиш Цінцио зміг уратувати ся. Оповідають навіть загально, що Ринальдо понїс смерть в суперечцї.

Дальше оповідала в листї, що звісний Ринальдови капітан лежить майже смертельний, потятий шаблею Льодовіка. Розмова вела ся о Ринальдінїм. Монтано осуджувала Ринальда як розбійника, за те Лявра признавала єму як найгарнїйші прикмети душі, чим стала в очах Ринальда тепер милїйшою від своєї суперницї.

II.

Пригода Ринальда з капітаном і увільненє замурованої ґрафинї.

Якийсь час перебував Ринальдо в домі марґрафа. Марґраф просив Ринальда, щоби в єго присутности заступив єго місце господаря. Раз вийшов Ринальдо на прохід до чудного огороду. Від огороднички довідав ся, що сей огород належить до ґрафинї Маонтано. Коли сама ґрафиня замітила Ринальда, зближила ся і увічливо єго привитала. Сердечно розмавляючи зайшли до чарівної альтани, де обоє побіч себе посїдали на лавцї. Забуваючи о всїм, що їх окружало, визнавали собї нїжні чувства любови, аж нечайно підїйшла до них Лявра, котрої вілля граничила з огородом ґрафинї. Читач може легко догадатись наслїдку сего випадку. Тепер Лявра дізнала ся, що має думати о любови Ринальда до неї.

Незадовго вернув марґраф з подорожи

і представив старця з Фронтеї, основателя тайного союза для оборони вітчини.

Раз граф, батько Ляври, урядив великій баль. Прийшов тоді також Ринальдо. Серед найлїпшої забави оповістив служачий, що якийсь незвісний хоче бачити ся з молодцем де ля Цінтра. Ринальго пізнав в нім корсиканьского капітана, котрий кинув ся на него з витягненою шаблею. Ринальдо витягнув свою. Тревав завзятий бій. Вкінци капітан упав неживий. Графиня, хотячи закрити Ринальда перед небезпекою, дала єму лист і відіслала на кони до свого замку, в гори Ромата.

В дорозї стрінув ся Ринальдо з своїм товаришем Льодовіко. Оба поспішили до замку в горах Ромата. В замку мешкав старий бургграбія єго жінка, та вірний слуга. Ринальда радо принято. Дуже часто оповідав старий бургграбія о ріжних духах, що в ночи непокоять замок. Ринальдо конечво хотїв пізнати причину їх появи.

Отворили двери і станули перед другими замкненими дверима. Підложено желїзні шини, розірвались двері а відголос сего лому повторив ся. Знайшли ся в низькім а тїснім ганку. Пішли до дальших дверий і в той сам спосіб їх отворили. Між тим дав ся чути голос: о Боже! Коли се слуга почув, упав непритомний на землю. Ринальдо старав ся прослїдити се місце з відки походив голос. Він побачив в фрамудзї вмуровану женщину, більше подібну до трупа як до живучого єства. Разом з Льодовіко перенесли єї до видної кімнати. Она

ледви могла знести денне сьвітло. Поживи принимати не могла.

Ся жінка була жінкою померщого графа де Маонтано, котрому она сприкрилась. Сей казав незнакомому чоловікови замурувати єї і подавати що дня поживу. Відтак поїхав до Мессини й ту оженив ся зі знаною читачеви графинею де Маонтано. Від тепер в замку стало цїлком весело. Раз графиня сидячи з ним на бальконї, зачала таку розмову:

— Скажи менї, приятелю, що задумуєш робити, ти, котрому я посьвятила свою любов. Віддаю руку батькови мого дитяти.

Ринальдо чув ся заклопотаним. Сказав графини, щоби не давала єго імени дитяти, бо він є Ринальдінї.

Ґрафиня зімлїла на сю вість. На другий день відїхав разом з Льодовіком з замку, навіть не попращавши ся з графинею.

В дорозї напали на Ринальда розбишаки, бо єго не пізнали. В тій самій хвилї їхала повозом Лявра зі своїм батьком. Була дуже вдячна за уратованє житя.

Кілька днїв перебував Ринальдо з товаришем в замку барона, а батька Ляври. Барон не знав чим має відвдячитись незнаному гостеви. Надїйшла вість до дому барона, що Ринальдо ходить живий і єго шайка бушує недалеко в околици. Барон просив Ринальда, щоби обороняв єго дім в разї коли нападуть розбійники. Якось за кілька днів дїйсно напали розбишаки на дім барона. Їх задержав Ри-

нальдо висказавши своє імя. Тепер був ще більше вдячний за подвійний ратунок. Ринальдо казав привести Лявру і секретара баронівскої канцелярії, що був сильно залюблений в Ляврі і просив барона, щоби позволив їм обоїм одружити ся. Обоє молодята були Ринальдови дуже вдячні за те, що Ринальдо причинив ся до дїйсненя їх щастя.

На другий день стрінув Ринальдо корсиканця капітана. Счинила ся борба, капітана Ринальдо ранив. Пізнійше Ринальдо увільнив капітана і Олїмпію з рук розбишаків. Обоє пізнали великодушність і шляхотне серце Ринальда.

Розбишаки подїлили ся на кілька громад, щоби скорше передерти ся через неприятельскі ряди. Була завзята борба з військом. Ринальдови та Льодовікови удало ся уйти ворожих рук. Якось наблизили ся оба з Льодовіком до замку графинї Маонтано. Льодовіко поспішив до замку, щоби дізнати ся, що стало ся з графинею, а Ринальдо удав ся до малої поблизької хатини. Ту прислухував ся чарівній грі гітари та чудовій пісни, що доходила до єго уший з хатини.

Як дуже Ринальдо здивував ся, коли побачив перед собою Цинция. Ту дізнав ся від него, що сей домик і цїле господарство належить до него і що в недовзї ще єго побільшить і що оженить ся з дочкою одного лїсничого.

Ринальдо лишив Цинция і пішов до якоїсь

вежі, що близько сторчала з розвалин та румовища.

Коли був вже на самім вершку вежі нечайно почув карабінові вистріли і спостеріг розбишаків, що бороли ся з жовнїрами. Незадовго жовнїри зблизили ся під саму вежу, а Ринальдіні бачив, що був нїчим неогоронений.

III.

Старець з Фронтеї освободжує Ринальда.

Недовго тревала борба з Ринальдим. Супроти перемоги війска мусів піддати ся.

Ринальдо признав ся їм, що він є Ринальдіні і просив жовнїрів, щоби не обходили ся з ним як з простим розбишаком. Він дав їм цїлу мошинку гроший. Жовніри завели єго до міста Сердина з відки на другий день мали єго відставити до Мессини.

В тяжких кайданах на ногах і руках, не бачучи для себе жадного ратунку, сидїв Ринальдо в розпуцї. Коли нечайно о півночи отворили ся желїзни двері і до него увійшов звісний старець з Фронтеї. Сей дорадживав Ринальдови, щоби як найскорше старав ся з вязниці увільнити. Він в тім єму поможе, бо має силу, а навіть Ринальдо стоїть під єго могучостию.

Старець з Фронтеї освободжує Ринальда.

Однак Ринальдо волїв умерти у вязници і увільнити вільну душу.

Відтак старець щез. Над ранком виведено Ринальда з вязниці, всаджено до закритого воза и при сильній ескортї вивезено. Над вечер прибули до вузкої долини. Там стрінули сильний віддїл людий, товаришив Ринальда що розпочав борбу з військом і вийшов з неї побідно. Часть війска побито а друга часть кинула ся до утечі.

Ринальдови знято кайдани. Єму дали коня, котрого він осїдлав і відїхав в товаристві ще двох осіб. Коли приїхали у густий лїс, казали Ринальдови злїсти з коня, дали єму якийсь пакунок а самі поїхали дальше.

Ринальдо побачив з далека миготячі сьвітла. Пустив ся іти в їх сторону. Прийшов до хати якохось старця, де єго привітав дуже ввічливо якийсь старець. Сей старець оповідав, що старець з Фронтеї поручив єму Ринальда, що Риняльдо є вільний, але не зовсїм безпечним. Тому радив Ринальдови ще лишити ся кілька днїв. Старець єго лишив а сам відійшов. З сусїдної комнати вишла несподівано Олїмпія і заявила, що дуже тішить ся з сего, що Ринальдо відзискав свободу. Дальше оповідала на запит Ринальда, що Люїгіно жиє, а Розалія находить ся під опікою старця з Фронтеї. Говорила також, що она і старець з Фронтеї покладають на Ринальда великі надїї і уважає єго за спасителя єї відчини Корсики з під власти тиранів.

Відтак Олімпія відійшла і задовго запросила Ринальда на снїданє. Ринальдо сїв перед хатою. Взяв гітару і так сьпівав:

Щастє се злудна мрія,
Слабого чоловіка пориває;
Чим більше з него радїє,
Тим більше перед ним втікає.

Коли моряком кидає буря
Надїю даєм му, Боже!
Коли в задумі сиджу я
Чи будучність потїшити може?

Олимпія ганила єго за такі безнадїйни слова. Він повинен памятати на се, що він має бути спасителєм Корсики.

Тімчасом надійшов післанець і віддав Ринальдови лист такого змісту:

„Ти певно довідав ся від Олїмпії о наших намірах. Число наших росте що дня. Маю надїю, що пристанеш до нашого союза.

Твій приятель, старець з Фронтеї.

На другий день скоро сьвіт перевісив через плечі стрільбу і поспішив в дорогу з нїким не попращавши ся.

IV.

Чорний перестерігає Ринальда.

Під вечер впущено Ринальда до якогось замку, до котрого увійшов як барон Тангано. Сей замок належав до графині Мантано. Ринальдо увійшов до кімнати не замельдувавши ся. На стрічу єму вийшла Віолянта, замурована жінка помершого графа. По кількох питанях довідав ся Ринальдо від Віолянти, що нещаслива мати дитини розбишака, Діянора, находить ся в замку, але зажурена замкнула ся до кімнати оббитої чорним сукном і вирекла ся сьвіта як покутниця та чекає з сеї долини слїз спасеня. Ринальдо мав нагоду єї добре приглянути ся, коли она клячучи молила ся. Відтак Віолянта показала єму сипяльню.

Коло півночи отворили ся двері і до кімнати увійшла висока, замаскована стать. Єї голову заслонював каптур, а була перевязана білим ременем. Ся особа зближила ся до Ринальда і нагрозила єму пальцем і взивала єго, щоби спішив за нею, бо він має ставити ся перед трибуналом острих судиїв, всїх єго злочинів.

— Справедливість не криє ся в темноті, — тебе чекає шубениця — сказав чорний — а під ослоною ночи чекає тебе поправа: тому іди за мною, бо інакше чекає тя страшна судьба.

Чорний віддалив ся, Ринальдо попряму-

вав за ним, але не міг нїгде найти жадного слїду. Узрів отворену шафу, заглянув до неї і найшов у нїй лиш кістяк. Положив ся на ліжко, а ріжні гадки єго непокоїли. Рано принесла єму служниця від Віолянти лист, в котрім було написано, що Діянора знає правдиве імя Ринальда та щоби він сейчас утїкав з замку, бо в тім часї коли буде читати лист, они вже далеко будуть.

Повний зневіри Ринальдо покинув замок. Ледви поступив кілька кроків, коли зайшов єму дорогу чорний і сказав:

— Гляди, там на горі стоїть каплиця, в котрій збирають ся судиї, там на тебе чекаємо.

Ринальдо пірвав за меч і ударив ним чорного, але той пірвав єго кинув ним до землї з цїлої сили аж кости в нїм затріщали. Відтак чорний щез. Ринальдо з трудом устав з землї і дійшов до горбка на котрім лежав якийсь чоловік. Се був Льодовіко. Він оповів свою пригоду з чорними судиями. Єго були завели до великої салї і приказали висїкти різгами до крови. Днесь викинули єго з каплиці, він ту на сей горбок ледви заповз, але дальше рушити ся не може. Ринальдо підніс єго та рушили оба дальше. В дорозї стрінули кільканайцять їздців на мулах. Ринальдо попросив їх, чи би не згодили ся на се щоби єго хорого приятеля Льодовіка взяти на мула. Подорожні сповнили волю Ринальда. Над вечер станули в Сальдано. За поміч Ринальдо щедро обдарував подорожних грішми. Коли Льо-

довіко прийшов до сили рушили оба дальше. По дорозї стрінули своїх товаришів Йордана і Люїза. Сї оповіли їм, що їх є разом девятьох і що жиють в недоступних околицях. Незадовго їх розбишацкій віддїл збільшив ся до пятнайцять люда. На їх просьбу Ринальдо обняв над ним провід. Раз удав ся до каплиці чорних духів. Застав двері сильно замкнені. Казав вибити двері і перешукати всї закутини, але нїчого не найдено. На другий день хотїв удати ся до замку графинї Монтано і неміг дістати ся. Кільканайцять чорних, замаскованих людий на конях заступило єму дорогу.

Ринальдо хотїв їх задержати, думаючи, що переразить їх єго імя. Коли бачив, що они чим раз більше напирають на него, вистрілив до чорних. Упало трех з коний, решта пігнала в лїс.

Ринальдо і товариші розложили ся в гарній околици, Отворили трумну, котру забрали від чорних. В нїй найшли богато срібних і золотих знарядів ріжного роду, і триста звоїв, з котрих кождий містив по сто дукатів. Відтак розділено добич. Ринальдо одержав найбільше. Всїм казав іти в ту сторону, де сподівав ся стрінути Люігіна. Сам із Льодовіко і Йорданом поспішив гостинцем до Нїзетто. На долинї стрінув їх якийсь узброєний чоловік, що зблизив ся до Ринальда віддав єму лист такого змісту:

— Сьмілий Ринальдо, твоя відвага і сталість збудила в нас подив і учинила нас тво-

їми приятелями. Задумуємо повалити теперішний ряд. Решта дорозумієш ся. Одержиш одно з перших мість відповідне твоїм здібностям. Віддавцеви сего листа можеш звірити ся. Сподіваємо ся найлїпшої відповіди.
Твої приятелї, Чорні Судиї.

Ринальдо пізнав їх злобний намір і добувши кусень паперу, так ім відписав:

— Вас Ринальдіні пізнав вже. Не хоче бути бунтарем проти короля. Вашого запрошеня зовсїм не приймаю і вашим товаришем нїколи не буду.

Звернув лист, віддав єго післанцеви, а той сейчас відїхав. Ринальдо оповів своїм товаришам зміст листа, чому дуже дивували ся.

Нечайно побачили перед собою повіз. В нїм сидїла Олїмпія і якийсь нан, украшений ордерами. Се був, як пізнїйше довідали ся губернатор міста Нїзетто.

Вечером приїхали до Міляно. Там Ринальдо післав слїдуючий лист до Нїзетта з долученєм листу, котрий одержав від чорних судиїв. Лист звучав:

— Я відобрав лист від чорних. Они намовляють мене, щоби я виступив з ними против ряду. Я не є бунтарем, цїлком остерегаю вас, щобисьте мали ся на бачности. Погорджений бандита вже вирік ся свого ремесла і незабаром покине Сицилїю. Ринальдіні.

Вислявши лист зараз вибрав ся в дорогу. Над вечер заблукав в лїсї і довго не міг найти дороги, коли тимчасом зобачив на одній го-

рі якийсь старий замок. Отже поспішив до него і попросив о гостиність, представляючись за барона Тегнано. Але дуже здивував ся, коли побачив перед собою Олїмпію. Від неї дізнав ся, що сей замок належить до старця з Фронтеї. Також оповіла єму о тім, що Нїзетто відобрав єго лист. Відтак Ринальдо питав єї, що діє ся з Розалїєю. Олїмпя оповістила, що Розалїя, єго давна людка давно вже умерла. Попала в велику горячку, хотяй старець з Фронтеї по батьківски нею опікував ся. Однак мимо ріжних старань не міг вирвати єї з пащі смерти. Єї послїдні слова були: Ринальдо, мій любий, лишусь тобі все вірною!

Ринальдо з жалю за померщою закрив лице руками і плакав гірко. Олїмпія відійшла. Відтак кинув ся нерозібраний на ліжко і заснув горячковим сном. Коли рано збудив ся побачив в другій кімнаті Цинция, Нерона, Льодовіка, Йордана, Люїгіна і Олїмпію. Они розмавляли о освободженю Корсики та пили за здоровлє старця з Фронтеї. Они конче хотїли намовити Ринальда, щоби взяв участь в нім і приняв провід. Ринальдо з початку відказував ся, а пізнїйше немов улягаючи просьбі, обіцяв сповнити їх просьби. Але коли настав день удав ся незамістно над берег моря, де побачив рибаків, що збирали ся в дорогу на гарний та урожайний остров Панталєрию.

На просьбу Ринальда рибаки позволили також Ринальдови перевезти ся на їх корабли на згаданий остров. Перед відїздом всї з Ри-

нальдом поуклякали, відмовили щиру молитву, всїли на корабель і рушили в дорогу.

Над вечер побачили з моря сьвітло в містї на Панталєриї і незадовго заплили до єго західних берегів На другий день рано поспішили в глуб краю. Всюди стрічали веселих мешканців острова, всюди співали і танцювали. Під одним оливним лїском побачив Ринальдо гарний домик. Там пішов Ринальдо і попросив о шклянку молока. Подала єму вже не молода жінка, котра не то що нїчо не взяла за молоко, але ще й даром принесла єму фіги і винограду. Ринальдо удав ся з нею в розмову і довідав ся, що она є вдовою та має двоє дїтий. Ринальдо наняв у неї два покої, дав собі остричи волосє та перебрав ся в убранє крою тамошних жителїв.

V.

Побут Ринальда на острові Панталєриї.

Вже з пів місяця перебував Ринальдо на тім острові, коли спостеріг, що Марта що вечера ходила десь зі збанком молока і в годину опісля вертала в порожнї. Ринальдо довідав ся від неї, що она заносить молоко до якогось дому в котрім мешкають дві панї, що приїхали зза моря. Однак їх самих не видїла, бо за них відбирає молоко стара служниця

і за него платить. Хотячи пізнати, що то за пані, попросив Марту, щоби позволила єму занести молоко паням. — Побачив перед собою стару служницю, що дуже підозріло дивила ся на Ринальда.

В той час дав ся чути з сусїдної кімнати крик. Стара побігла туди, а вилетівши назад кричала: „Ісусе Христе, ратуй! пані зімлїла. Ринальдо довго не надумуючи ся, увійшов до дому де були знакомі, Одна з них лежала омлїла на софі, а друга питала ся єго, чого ту хоче? Ринальдо став пильно приглядати ся незнакомим і пізнав у них на велике здивованє Діянору і Віолянту. Тодї Діянора, що прийшла до себе, крикнула: „Ах! то він!

Розчулений Ринальдо промовив: „Небо хоче нащої злуки. Віолянта також радїла зі щастя своєї товаришки. Порішено в трійку жити на сім острові занимаючись господарством. Ринальдо оповів ім також о своїх пригодах і о своїм походженю. Він був сином убогого робітника, якийсь пустельник займав ся єго вихованєм, научив єго читати та писати і богато оповідав єму з давної історії; давав єму читати ріжні книжки о лицарских дїлах. Се все так заохотило Ринальда, що постановив стати жовнїрем, увійшов до служби сардиньского короля і дослужив ся степеня хоружного. Але щось виступив проти військової карности, дисциплїни і за те здеградовано єго на простого жовнїра. За зневагу пімстив ся, бо затопив штилет в грудях свого вождя.

Лякаючи ся кари, блукав по Італії, вкінци дістав ся між розбишаків, де ізза відваги вибрали єго начальником шайки опришків. Межи ними лишив ся до сеї хвилї, в котрій о нім зачинаєсь оповіданє.

Раз проходжував ся Ринальдо по острові, коли нечайно почув якийсь шелест. Оглянув ся і побачив перед собою старця з Фронтеї, що єго нечайно заскочив та намавляв до участи в освободженю Корсики. Ринальдо хотїв відплисти на остров Мальту, однак як-би на злість тодї не відгодив жаден корабель. Між тим Діянора стрінула ся з Олїмпєю, котра оповістила, що пляни висвободженя Корсики стали відкриті. Тепер знова старець з Фронтеї стрітив ся з Ринальдом і дорікав єму, що через єго байдужність як раз викрито плян освободженя Корсики.

Ринальдо удав ся до Діянори і всьо єї відкрив. Сам вернув до Марти і наняв своє давне мешканє. Відтак чекав на корабель, котрий мав на три днї відїхати на остров Мальту. Діянора перенесла ся до іншого мешканя, а Ринальдо відкрив в скалї печеру, в котрій постановив так довго скривати ся, доки не надплине корабель. Якраз коли вертав до себе стрінув ся зі старцем з Фронтеї. Той обвістив єму що Ринальдо находить ся в великій небезпеці, але сли хоче виратувати ся з неї то най ще нинї їде до Корсики в цїли єї освободженя.

Але Ринальдо не згодив ся на предложенє старця.

Коли Ринальдо на другий день зближав ся до своєї печери побачив над берегом моря якогось чоловіка. Се був вже звісний читачеви князь де ля Роцеля.

Сей оповістив Ринальдови також, що він є в великій небезпеці і мусить сейчас вибирати ся з відси, щоби увільнити ся. Але сейчас обскочили Ринальда жовнїри і на зазив чорного, що ту також зявив ся хотїли єго увязнити. Однак ту показав ся старець з Фронтеї. Щоби не дати Ринаьдови згинути соромною смертию, сам штилєтом прошив грудь Ринальда.

Ринальдо упав у стіп князя де ля Роцелля. Чорного схвачено і закуто в кайдани як зрадника.

В той час вибігла з кімнати Діянора і упала на обризганого кровию Ринальда, що зачав віддихати. „Ах жиє! — закликала і притиснула єго до серця. Офіцир, що доводив жовнїрами, дав знак і Ринальда видерто з рук Діянори.

Усї повсїдали на корабель. Вже було тихо, коли відплили. Була темна ніч; мож було чути тут ударяючих о себе филь.

Нечайно напали на них англїйскі морскі розбишаки і їх полонили. Повсїдали на їх корабель. Показало ся, що се були Люїгіно і єго товариші. Они увільнили Ринальда, а Чорного убили.

Межи Африкою а островом Мальта є малий остров. Там причалив корабель з Ринальдом. В невдовзї Ринальдо прийшов завдяки лї-

карям до цїлковитого здоровля. Люїгіно, що з сухопутного розбишаки став морским розбишаком, разом зі старцем з Фронтеї налягали они на Ринальда, щоби він приняв начальний провід. Але се не відповідало стремлїню Ринальда, бо він думав о злуцї з Діянорою і спокійним з нею житєм.

Тому удав ся кораблем до пристани Россо. В околицях сего міста наняв собі мешканя. Ту згадував нераз о спокійним житю з Діянорою на острові Панталєрії.

Між тими учув несподївано гохос в альтанї і пізнав голос Діянори. Яка була радість любовників годї пером описати. Коли минуло перше одушевленє Діянора взяла єго за руку і завела єго до кімнати, де в колисцї лежав прегарний синок.

Ринальдо закликав з радости: — О! мій синку! тепер чую ся щасливим!

— Чи ти є ним дійсно? — закликав якийсь голос. Ринальдо оглянувся і побачив корсиканьского капітана в одежи чорних.

Ринальдо вхопив капітана котрий єго переслїдував кинув на землю і приложив му до грудий пістолет з пересторогою, що і він має обовязок взглядом жінки і дїтий!

Знова зайшла небезпечна пригода з Ринальдом. Явив ся офіцир, котрому капітан виявив імя Ринальда. Однак Діянора представила корсиканця як ошуста. Капітана арештовано.

Ринальдо поспішив до губернатора міста, знаного нам князя де ля Роцельлья, що дав єму

лист поручаючий капітанови корабля. Ринальдо мав в цїли особистої охорони відїхати до міста Маляццо.

VI.

Пригоди Ринальда в Маляццо.

Ринальдо висїв з корабля і пішов в середину міста, де винаймив собї вигідне мешканє. Там жив спокійно, занимав ся читанєм книжок, сьпівав і грав на гітарі.

Раз зайшов до него якійсь монах францїшканин і просив єго о милостиню для тихих і сильнотерпячих, котрих шукає і потішає. Ринальдо зглянув на него і дав єму десять дукатів. Тепер побачив Ринальдо до руки монаха прикріплену маленьку фотографію Віолянти де Ноїї Монах пояснив, що ся женщина дуже щеро давала милостиню.

На просьбу Ринальда монах завів Ринальда до Віолянти.

Віолянта дуже счудувала ся, коли побачила Ринальда, о котрім думала, що вже давно помер. Ринальдо оповів єї всї свої попереднї приходи. Відтак постановили щоби в трійку: Ринальдо, Діянора і Віолянта поїхати на сталий побут до Еспанїї. Монах мав бути їх посередником. Віолянта постановила наклонити до сего Діянору.

На улици стрінув ся Ринальдо з монагом. Сей представив ся як отець Аморо, котрого аж тепер Ринальдо пізнав, що то був той любовник гарної Ляври, що вийшла за князя Лєнтілї.

Отець Аморо дав Ринальдови благословенє і радив удати ся в дорогу до Аквісграну, щоби оминути грозячу єму небезпеку. — Ринальдо єго послухав. Вже Ринальдо уйшов спорий кусень дороги коли стрінув дївчину, що несла арфу.

Він вдав ся з дївчиною в розмову. Довідав ся, що ся зове Анетта і має брата, що є початкуючим музикантом в Мессинї, що она своєю грою на арфі зарабляла на житє для себе і старушки бабки. По короткім відпочинку цїле товариство поспішило в дальшу дорогу і під самий вечер зайшло до самітної господи.

На другий день попращавшись зайшов Ринальдо аж до близького лїска, що в нім находила ся капличка. Увійшов до неї. Перед вівтарем клячала якась панї і горячо молила ся. Вкінци з земли піднесла ся. Ринальдо зблизив ся до неї і почав з нею розмову. З розмови довідав ся, що ся панї зове ся графина Лєнтінї. Она то власне була Ляврою Денавго.

Якийсь час розмовляла з Ринальдом, вкінци запросила єго до замку, що лежав недалеко каплиці. Оповістила Ринальдіньови, що єї чоловік виїхав від трех днїв з дому. Єму поручено провід над військом, що вирушило проти розбитаків.

В замку приняла Ринальда дуже ввічливо Елєонора, сестра графинї Лєнтілї.

Розпочали розмову о Ринальдім. Лєвра дуже вихвалювала єго великодушність. Коли Елєонора покинула на хвилю кімнату, Ринальдо спитав єї, чи щасливо пішла за муж. Лявра зітхнула глубоко і сказала:

— Єсьм цїлком щаслива, але того собі нїколи не можу простити, що я звела найповажнїйшого чоловіка, котрому належало ся моє серце. Я привела єго до розпуки, а може і до гробу.

Ринальдо заявив, що сего чоловіка знає. Він жиє як монах Аморо в францїшканскім монастирі в Меляццо і єї нїколи не забуде. Увійшла до комнати і привела з собою дївчину, що хотіла в сїм замку схоронити ся. Се була Аннета, котра, як оповідала утїкла з коршми перед розбійниками, і всюди шукала монаха.

Між тим надійшла вість, що віддїл узброєних зближаєсь до замку. Жїнки почали зі страху дрожати і кричати. Якийсь їздець оповів Ляврі, що єї чоловіка взяли до неволї. Він передав до неї лист, в котрім просить Лявру о 3.000 дукатів на єго увільненє.

Лявра була в клопотї, з відки таку суму взяти.

Ринальдо знова довідував ся кілько є всїх людий в замку, щоби оборонити ся перед жовнїрами. — Але в замку крім слїпого

конюшого і старого бургграфа було всего кілька людий.

На замок почало нападати кільканайцять уоружених людей. Ринальдо замітив, що їх провідником був Льодовіко. Оба привитали ся. Ринальдо передав лист до Цінция в справі увіляненя чоловіка Ляври.

VII.

Таємничий замок.

Ринальдо іде за своїм призначенєм, іде до опришків. Коло полудня зблизили ся до лїса. Ту стрінув ся Ринальдо з патрулею. Комендант сторожи питав Ринальда о пашпорт. Але Ринальдо єму відповів, що жадного пашпорту не потребує, бо він не є жаднім підозрілим чоловіком. Він визнав своє імя — Ринальдо. Старий вояк прихадав собі, як колись служив під ним в Каляврії. Був се Птольомей. Він згодив ся сам занести лист до Цїнция.

Сю ніч перенучував Ринальдо в лїсї. На друхий день поїхав дальше. По дорозї стрінув віддїл жовнїрів з офіцером. Офїцер, підозріваючи Ринальда за особу тоту саму хотїв єго арештовати. Але Риналдо заперечив сему, посьвідчив ся сьвідоцтвом Ляври, що він називаєсь князь де ля Цінтра.

В замку була і Леонора. Незадовго приїхав граф Лєнтілї і дуже був вдячний Риналь-

дови за щасливе спасенє. В сьвітлї місяця їхав цїлу ніч. Приїхали до одної господи. Рано пішов Ринальдо на прохід. Але нечайно приступило до него кілька людий і єго звязали та понесли до якогось замку. Ту єго розвязали в гарній і вигідній кімнатї. Ту стрінув ся з сестрою бурграбї Равлиною. Від неї довідав ся, що до того замку належать ще два села. В серединї замку находить ся чародїйна кімната, до котрої брат Павлини не позваляє нїкому являти ся. Она має сестру монахиню, котру відвідує три рази до року. Ринальдо просив єї отворити сю кімнату, але Павлина се єму вїдраджувала, говорячи, що се дуже небезпечна річ. Однак Ринальдо виймив з кишенї витрихи і в одну мить отворив салю. Була пуста і темна. З лївої сторони провадили двері до якоїсь галєриї. Ту висїли сьвічники з на пїв запаленими сьвічками. Вкінци увійшов до вузкого склепіня з відки дійшов до него голос дзвінка. Нечайно зявила ся перед Ринальдим якась стареча стать.

— Нещасливий, ти згинув!

Ринальдо витягнув сейчас пістолєт і хотїв вистрилїти до старого, але в сеї хвили вискочило кілька узброєних людей з яскинї. Яке було велике здивованє Ринальда, коли в тих людах Риняльдо пізнав своїх старих приятелїв, що ту занимали ся підрублюванєм гроший.

Між тим замок окружили жовнїри. Під проводом товариша Нера всї з Ринальдом дї-

стали ся вузкими, лябіринтовими хідниками поза замок. Старець з Фронтеї був вождом сеї дружини.

VIII.

Стріча з милою.

Щоби охоронити ся від небезпеки Ринальдо попращав ся з говаришами, сїв на сардиньский корабель, щоби відїхати до Сардинії під позором, що хоче відвидїти чудотворну ікону. Прибув до Сардонії і пішов до міста Кагліярі, де собі наймив мешканє. Відвиджував церкви, театри та інші публичні містя. Раз, коли купував від огороднички цьвіти, довідав ся від неї, що той город належить до красної нанї Синьори Фортунати. Переходячи коло Ринальда опустила вельон. Ринальдо піднїс єго і найшов в нім білєт з написом: „Незнаний, не конче є незнаний. З сим білєтом була також карточка написана рукою Ринальда. Ринальдо сховав знайдені предмети і пішов на службу Божу. Ту побачив незнакому паню, котрій тепер віддав вельон. Она позволила Ринальдови зложити візиту. За якийсь час по виході з церкви увійшов Ринальдо до єї дому, що стояв недалеко і напротив церкви, Гарна панї приняла єго в альтанї. Коли обоє розмовляли, увійшов якийсь офіцир. Не здіймаючи капелюха кинув ся на софу не зважа-

ючи на Ринальда. Відтак прийшов якийсь пан з понурим лицем. Ся женьщина була Корсиканка. Дуже з запалом говорила о освободженю своєї вітчини та о князю Нїканорі, се є о старци з Фронтеї, котрий до освободженя вітчини наклонював Ринальда. Дальше оповідала, що плян освободженя наново піднято.

Фортуната поглянула на портретик, що тримала між дорогоцїнностями і на велике здивованє відкрила цїлковиту подібність між портретом а Ринальдом.

Упала зімлїла на землю. Ринальдо піднїс єї осторожно і витиснув поцїлуй на єї устах. Фортуната висказувала слова радости, що незадовго Ринальдо освободить вітчину.

Незабаром прибув князь Нїканор.

На другий день запросив Нїканор Ринальда і своїх товаришів на величавний пир до своєї віллї. Цїле товариство дуже гарно бавило ся при звуках музики і кубках доброго вина.

Вкінци подано князеви великий кубок, украшаний диямантами та корсиканьским гербом. Піднїс єго до гори з окликом: „Най жиють Корсиканцї“.!

На другий день казав Ринальдо осїдлати коня, всїв на него і удав ся до міста. Ту забрав всї свої річи і покинув Кагліяри з постановою удати ся до Еспанїї або на канарийскі острови та замешкати спокійним житєм.

Шукаючи в дорозі охорони перед бурею удав ся до поблизького замку в цїли охорони.

Ґрафиня Орана, бо так звала ся властителька замку приймила єго ввічливо. Перед єго відїздом оповіла Ринальдови, що єї лїсничий найшов у лїсї портрет подібний до Ринальда.

Ринальдо, котрий бачив той сам образ у Фортунати признав ся, що се є єго власний портрет. Коли прикликано лїсничого, то сей оповів, що такого чоловіка як сей бачив в дорозї до Фльоренциї. Тодї він служив у маргафинї Альтаноре. Ринальдо прийшов тодї перебраний за стрільця зачепив графиню і зажадав від неї годинник і 100 цекинів, а за се жертвував карту безпеченьства. — Однак оповідаючий мисливий не припускав, аби присутний чоловік був Ринальдо.

Ринальдо розсьміяв ся, а винагородивши стрільця, сїв на коня і покинув замок.

Коли зблизив ся до близького лїса, вийшов з корчів якийсь чоловік. Се був Товїо, камердинер Олїмпії. Від него Ринальдо довідав ся, що цїлу дружину з винятком Нїканора військо арештувало. Коли Товіо відійшов Ринальдо зсїв з коня і роздумуючи над своїм положенєм усїв під деревом.

IX.

Ринальдо знова стає вождом опришків.

Коли пробудив ся побачив коло себе трех уоружених людий. Ринальдо представив ся їм як оден з дружини, що колись служив під Ринальдим. Уоружені оповідали, що їх було більше, але їх прорідило військо і немають тепер жадного провідника.

Між тим спостерегли пятьох зближаючих ся драгонів. Розбишаки радили ратувати ся утечою. Але Ринальдо приказував їм бороти ся під єго командою, а побідять і пізнають хто він є.

Коли се говорив стрілив до одного драгона. Сей упав, а решта утїкла. Трех розбишаків просило тепер Ринальда, щоби обняв над ними провід.

Ринальдо згодив ся на таке предложенє, але під тим услівєм, що они навіть на смерт з ним підуть, коли лиш буде треба. Дальше подав їм усліве, щоби нїколи не нападали на убогих, шанували дїтей, жінок і старців.

Розбишаки сї услівя приймили. Тепер завели єго до криївок і ту Ринальдо уложив для них закони і приняв ще кількох до своєї дружини.

На вершку одної гори стояли звалища давного замку, з котрих розсївав страх на поблизьких мещканьців славний бандита Бран-

колїно. Там то Ринальдо постановив мати свою криївку. Двигнено звалища, направлено мури. З великою радостию Ринальдо відкрив підземний льох, що провадив у поле. Знайдено ріжні печери і ями в поблизьких пригірках, котрі Ринальдо узнав за дуже вигідні для себе і товаришів.

Раз Ринальдо перебраний за стрільця покинув звалища і станув в недалекій долинї. Ту стрінув селянку, що збирала цьвіти. Від неї дізнав ся, що єї добродії називають ся Реалї, она сама зве ся Мария а єї любчик Нїкольо.

Ринальдо старав ся запізнати з маргграфом Реалї. В тій цїли удав ся до замку і представив ся як граф Морлїяні.

Маргграф приняв єго дуже сердечно, опроваджував єго по цїлім замку, а межи іншими показав єму цїлий ряд потретів селянок, котрих випосажив.

Ринальдо просив за Марию Альолянцо, щоби їй вільно було пібрати ся з Нїкольо, котрого любить.

Маргграф приобіцяв просьбу Ринальда сповнити.

По вечери пішли на спочинок. На другий день увійшов Ринальдо до салї, де побачив Марию і маляра, що робив єї портрет олійними красками.

Маргграф завів свого гостя до іншої салї. Ту висказав бажаня, що конечно хотїв би бачити ся з Ринальдим. Між тим кямердинер

Ринальдо знова стає вождом опришків.

подав лист, з котрого марґаф довідав ся, що буде мати у вечер гостий, іменно прийдуть до него чотири женьщини, тїтка і три єї дочки. Тому просив Ринальда, щоби сей для товариства лишив ся.

Над вечер приїхали гостї. Тїтка, весела женьщина, що числила около сорок лїт. Дві єї дочки були ще дуже молодї. Трета іменем Оранїя в цьвітї зрілости. Була дуже гарна і посїдала гарні прикмети.

Запрошено Ринальда на вечеру. Подавано як найлучше страви. Жарти і сьміхи не втихали до пізної ночи.

Ринальдо слухав з зацїкавленєм оповідань о своїй особї. Вкінци Ринальдо виявив серед перераженя женьщини своє імя попращав товариство і відійшов.

Прийшовши до свого замку зібрав Ринальдо свої люди і відбув їх перегляд. Число товаришів значно збільшило ся. Ринальдо подїлив їх на кілька віддїлів і вислав їх в ріжні сторони щоби зібрали запаси живности, котрих брак вже давав ся відчувати. Раз розбишаки привели до него якогось подорожного.

Дуже здивував ся, коли в сїм подорожнім пізнав Фіяметту і приятельку Фортунати. Ся єму оповіла всьо, що відносило ся до союза освободителїв Корсики. Всї шляготні оборонцї Корсики або полягли з оружєм в руках геройскою смертию як Ніко Астольфо, Люіґіно, або дісталися до француской неволї з виїмком

князя Нїканора, котрий щасливо оминув небезпеки.

Ринальдо казав собі здати рапорт від підвождів, межи котрими був також і Льодовіко. Від них показало ся, що товариство складало ся зі сто людий, а загальне ополченє, котре було оголошене против розбійників виносило майже десять разів тілько. Декотрї віддїли ватаги були добили ся аж до гори Капре. Найсьміливійший з розбишаків Санардо наложив на місто Орістоні чотири тисячі дукатів контрибуциї, грозячи пімстою в разї не заплаченя.

По містах настав великий переполох. Мешканцї Орістоні знетерпеливлені їх надужитями взяли ся до оружа і разом з селянами дооколичних сел окружили зі всїх сторін відважних розбійників. Бійка була дуже кровава і горстка розбишаків булаби певно витята в пень, коли би Льодовіко та Ринальдо не поспішили на поміч з своїми віддїлами. Ринальдо боров ся як лев, але поцїлений кулею упав, шабля випала єму з безвладної руки. Але рана задана вождови натхнула новою відвагою єго товаришів. Ударили як скажені на ворога і змусили до відвороту. Чотирнайцять людий з шайки Ринальда було убитих, а других чотирняйцять частию ранних а частию полонених. Страти ворога були значнїйші. Решта розбишаків утікла в гори.

Фіяметта з найбільшим старанєм доглядала свого улюбленого і не відступала від него анї на хвилю. Завояки єї стараням Риналь-

до знова повернув до здоровля. Єго віддїл так збільшив ся, що міг знова предпринимати виправи.

Одного разу Ринальдо вийшов на звіди, пішов у лїс і вилїз на розложистий дуб, щоби на нїм випочати. Між тим єго увагу звернула розмова двох людий що з лиця виглядали на бандитів. З їх розмови показалося, що були підмовлені сеї ночу пірвати баронівну Малєрмі, коли она буде вертати з материю з ярмарку, що мав відбути ся в Лїєнцо.

X.

Великий ярмарок.

Коли віддалили ся, зійшов з дуба Ринальдо і пішов на своє місце. Він хотів увільнити дочку Манєрмі і позискати добру добичу на завтрішнім ярмарку. Вернувши до себе видав Сарандови і Льодовікови відповідні прикази.

Ярмарок розпочав ся: з близьких сїл, міст, хат та замків збирали ся люди.

Зі всїх сторін приїзджали вози, їздці і пішші. Люди Ринальда прибули вчаснїйше і в недовзї неодин з ярмарочних гостий анї спостеріг ся де єго мошонка з грішми. Самардо ходив на кулях перебраний за жебрака. Просив о милостиню свого вождя, а той єго не пізнав, що го дуже утїшило. Ринальдо запізнав ся з якимсь молодим Сардинцем, що вичислив Ри-

нальдови назвиска присутної на ярмарку шляхти. Також показав му жінку та дочку барона Манєрмі, до котрих Ринальдо зблизив ся і почав розмову.

В наметах понакривано столи. Ринальдо засїв до обіду разом зі своєю гарною любкою. Відтак Ринальдо і Єрміна зблизили ся до льотерийної буди. Взяли обоє льоси. Єрміна виграла два пістолети а Ринальдо гарні сережки. Ринальдо жертвував єї сї сережки в заміну за пістолети, котрими, як казав, прийдесь єї оборонити. Єрміна цїлком не догадувалась, щоби то був Ринальдо.

Ринальдо попращав ся з нею. Стрінув ся з Льодовіком, Санардом та іньшими і казав їм мати бачне око на повіз баронової. Над вечером Єрміна сїла з материю до повозу. Коли повіз зник, Ринальдо поспішив за ними на кони. Єго побачила Єрміна і дуже здивувала ся, побачивши єго тепер.

Між тим дав ся чути сильний свист. Жінки позлякали ся. Почули шелест двох людий, що наближали ся. Оден з них хотїв вістрилити, але Ринальдо поспішив скорше і вистрілом з револьвера убив одного. Другий просив о прощенє. Ринальдо казав єго звязати і вкинути на зад до повозу. Незадовго станули перед замком барона Малєрмї.

Коли барон довідав ся, що на дорозї сталo ся, приняв дуже ввічливо Ринальда і був єму дуже вдячний.

Припроваджено зловленого чоловіка, що зараз признав ся ким і на що став висланим. По переслуханю зсаджено єго до замкової вязниці. Батько Єрміни дуже тішив ся виратованєм дочки і був би навід згодив ся на єї відданє за Ринальда.

Але Ринальдо довго не чекав і попращав дім барона Манєрмі.

Люди Ринальда приняли єго з веселостию, бо з поділу грабежий припала їм значна скількість.

Над вечер пішов Ринальдо з своєю дружиною до марсилїйскої винниці. Незабаром надійшли вози з грішми, ескортовані двайцять їздцями. Прийшло до завзятої борби. Розбишаки удержали ся і забрали гроші. Се поступованє зворушило всїх в Каґлїярі. Третого дня пятсот жовнїрів і триста мілїції обсадило гори. Ринальдо мав під собою лиш вісїмдесять люда. По розпучливім опорі була змушена Ринальдова дружина подати ся в гори до печер. Коли Ринальдо пізнав, що дальше не зможе опирати ся, віддав фіяметї дорогоцїнности, а она перебрана за подорожного пустила ся в дорогу до Лядо, де мала всїсти на корабель, що їхав до Мальти.

Відтак забрав решту недобутків Ринальдо вийшов до недалекої долини. І там напали на него жовнїри. Три години тревала борба. Сардано, Йордано і Льодовіко згинули при єго присутности. Вкінци мусїв Ринальдо подати ся з двайцять товаришами до звалищ.

Але де які з єго людий у власній оборонї стали зраджувати Ринальда. Тому Ринальдо покинув їх.

Він прибув до замку барона Манєрмі. Сей приняв єго дуже ввічливо. Головно Єрміна з сего дуже тішила ся. Вкінци зявив ся ту також знаний вже читачеви маргграф Реалї.

Барон представив Ринальда як спасителя єго дочки молодця Остіяля.

Реалї дуже здивував ся, що того знакомого єму чоловіка під іншим назвиском тепер представлено яко рицара Остіяля.

Ринальдо визнав в кінци своє імя. Єрміна перераженa голосно крикнула. Барон не знав що почати, чи освободителя єго дочки але опришка, має віддати в руки справедливости, чи нї. Ринальдо загрозив здобутєм замку сли єго видадуть. Всї обіцяли мовчати.

XI.

Стріча Ринальда з родичами.

Ринальдо віддалив ся в товаристві барона. В лїсї за огородом було чути вистріли, появили ся драгони. Барон порадив Ринальдови удати ся до єго одного замку, в котрім мешкає єго сестра, пустельниця, що зірвала всякі зносини з людьми і з нїким не говорить хиба з братом.

Стрїча Ринальда з родичами.

Ринальдо знайшов нагоду до стрічи з пустельницею. Коли ся єго спостерегла, довго єму приглягала ся, а відтак, видавши оклик упала на землю. Ринальдо поспішив на поміч, піднїс єю. Але коли она знова побачила на руках Ринальда знаки знова омлїла і упала на землю.

Тодї надійшов барон в товаристві Онорийо, приятеля Нїканора з Фронтеї, а учителя Ринальда, що єго покинув в Лямпідора. З єго оповіданя показало ся, що Ізотта, сестра барона Манєрмі, була материю Ринальда. О єго батьку лиш тілько знали, що був князем і що з причини поєдинку перед трийцять лїтами був змушений покинути вітчину. Тодї суджена князя Ізотта стала пустельницею, а Ринальда віддала пастухом на вихованє.

Перед Ізоттою замовчено о правдивім ремеслї сина і заявлено їй, що Ринальдо з причини поєдинку приневолений утічи і скрити ся.

Ізотта постановила відїхати з сином на канарийскі острови. — Однак в часї подорожи повстала велика буря. Були змушені удати ся до землї Сінаґра.

Ринальдо наймив матери мешканє недалеко того замку, в котрім з Діянорою провів тілько щасливих днїв.

Раз вийшов Ринальдо на прохід і стрінув ся з старцем з Фронтеї перебраним за селянина.

Тепер оповів старець на питаня Ринальда, що він мав одного сина від своєї любки і думав, що він вже не жиє. Однак він жиє.

Всякі змаганя, щоби відвернути єго від розбишацкого житя знївечились. Відтак з плачем визнав, що Ринальдо, з котрім говорить є єго сином.

— — — — — — — — — — —

Від Ринальда довідав ся батько, що єго жінка а Ринальда мати Ізотта жиє, але є поважно хора. Старець передав краплї на єї уздоровленє. Ті краплї привернули Ізиту до здоровля. Пішла подякувати незнакому добродієви. Але велика радість огорнула єї, коли побачила перед собою свого давного любовника.

XII.

Смерть Ринальда.

Ринальдо попращав ся з родичами і поспішив до замку Діянори, щоби єї відвидїти. Горяча була стріча двох розлюблених осіб Ринальда і Діянори.

Між тим слуга донїс, що до замку наближаесь сильний віддїл жовнїрів. „Так хоче судьба — крикнув Ринальдо — коли я щасливий мушу умирати!“ Віолянта вхопила єго за руку, завела до укритої вежі і дала єму завинену шнурову драбину. Між тим жовнїри вже були під замком. Офіцир заявив, що має приказ зревідувати замок.

Ринальдо находив ся в підземнім склепіню. Перші двері замкнув сильно. Те самє учи-

нив з другими. Відтак пішов по сходах до гори і побачив, що він находить ся в самітній вежи, що була на самім вершку гори. На низу бачив блискуче оруже. Повернув до підземля і сильнійше замкнув двері. Вернув до вежі. Видобув шнурову драбину і спустив ся з вежі. Хотїв з гори зійти. Коли жовнїри чули, що щось рушає ся, дали огня; несчасливим случаєм куля поцїлила в саме серце. Жовнїри думали, що стрілили до якогось звіра. Не могучи нїгде Ринальда найти віддалили ся з замку.

Відтак шукали єго товариші і найшли єго збороченого кровию за одним корчем.

Нїкаров, Ізотта, Діянора і Віолянта довго оплакували єго смерть. Вкінци покинули Італїю і переселили ся в іншу часть сьвіта. Замок графинї Монтано і доси нїхто не замешкує. Вкінци розсипле ся в румовища і будуть сьвідчити о сумній смерти Ринальда.

КОНЕЦЬ.

„І не введи нас во іскушеніє“.

Оповіданє.

Було се ще перед сходом сонця. В тїсній та вогкій кімнатї, жінка підкладає огонь і мершій прятаєсь, щоби приготовити свому чоловікови снїданок. Він знова тимчасом збираєсь в дорогу ї балакає з нею півголосом, щоби не збудити спячих дїточок.

— Від кого дізнав ся Миколо, що у дворі в Залїсю потребують польового?

— Се сказав менї, жінко, вчора наш кума Микола і я спішу ся, щоби мене хто не випередив — бо знаєш добре, що тепер много людий шукає за зарібком.

— Скільки то тогорічна слота заподїяла шкоди... скілько люда пішло з торбами... а скільки господарів ожидає нетерпеливо весни, щоби лиш поїхати на роботу до Прус!...

— У кого нема жінки та дїточок, сказав Микола, сему легче виїхати і глядати хлїба... нехай би за морем. А я волю таки остати ту при вас і найти собі де недалеко службу...

— Ох, як тяжко прийдеть ся менї навіть жити між нашими людьми у чужому селї!...

„І не введи нас во іскушеніе"

— Миколо, трібуй, може вижиємо зі свого...

— Я добре розважував, бо і мене серце болить, коли згадаю собі, що треба оставити батьківщину у чужих руках... Щож зроблю?... коли не можу собі дати ради інакше...

— Вода забрала усе з поля, забрала хату ледви житє ми спасли... Колись я ходив на зарібок до двора... ось тепер годї єго навіть дістати і чим близше весни тим гірше... а хати, анї мови, відбудувати.

Поле я дав обсївати на спілку... а як Господь поможе дістати добру службу, будемо мали лїпщу хату і пашу для корови.., котра, бідна вже з голоду гине... та і ординарию...

— Ой, придалаби ся — і усе придалоби ся.,. З весною знова усе подорожіе і довги ростуть... от взялам у Мортка на борг круп, вже два тижні тому... Хотїлаб' їх відробити і ще заробити... але годї — він роботи для мене не має. Треба хиба коровцю продати, бо не ма чим годувати, і не ма иньшої ради, тільки іти хиба на службу.

— Не журись так Ганю і не нарікай... тям, що кого Господь сотворить, кождого накормить... сеж і нам не дасть загинути... Пращай... і зважай на дїти, бо сего дня дуже зимнуй вітер... а Івась цїлу ніч безнастанно кашляв...

— Най тя, Господь провадить і поможе, щоби вернув-сь щасливий домів!...

— Микола ішов скоро, хотяй дорога була дуже лиха. Від кількох днів мороз пустив і було вже трохи болото... а сего дня зимний вітер і приморозок полишив груди і лїд, так, що ледви мож було з тяжкою бідою по тих грудах та западлинах вдержатись на ногах! Микола не робив собі з того нїчо, коби лиш вдалось найти роботу, бо інакше жеде єго голод... Мимо зимна з утоми обляв єго піт, але він сего не чув... Около полудня Микола побачив вже в Залїсю двір, приспішив крок і пішов до двора. Сейчас зголосив ся до канцелярії дїдича — але що він полагоджув ще якійсь справи — мусїв кілька годин ждати. Коли діждавсь спосібности побалакати з дїдичом, — довідав ся, що вже когось иньшого, якраз перед хвилею, приняв. Се єго трунуло в душі, але не дав сего заводу по собі пізнати і пішов на хвильку до господи, щоби трохи огрітись та поживитись хлїбом, який в клунку принїс зі собою.

— Вітер втих і сонїшко засьвітило, але в душі Миколи був смуток і журба. Цїлу дорогу продумував лиш над тим, де іти тепер і здідки взяти хлїба... Не спішив ся зовсїм, ба навіть ніч запала єго в дорозї. Хмари натягнули і потемнїло на добре... Нараз почав падати глубими платками снїг, як звичайно в місяци марти і покрив грубим покривалом землю. — Від него стало тепер довкруги яснїйше. З далека доходив вже голос брехання собак, а подекуди мож було побачити на-

віть миготяче сьвітло. — все те заповідало, що до села вже недалеко. Микола подумав собі, там певно Ганя ще не спить... ожидає мене... і щож я їй тепер маю сказати...

Якраз вже був біля двірских стоділ, що стояли на самім початку села. Біля стодів задною стїною дотикав до огорожі від дороги шпихлїр. Шпихлїр стояв на підмурованім фундаментї одначе стїни і криша були з дерева — стїни з грубих бельок. Микола завважав, що якийсь сьмілець видовбав над підморівкою отвір, куди міг легко влїзти злодїй і набрати збіжа. Станув біля шпихлїра і приглядаз ся,.. отвір був чим притканий, але слїдів до него вже не було знати, бо снїг безнастанно падав і їх засипував. Микола чим довше стояв біля шпихлїра, тим більша збирала єго охота, і безнастанно шепотїв єму якийсь голос до уха: „завтра не будеш мав що їсти, а ту збіже аж сиплесь на дорогу... дїдич не почує шкоди... що то значить трохи вкрасти... преціньь ти дїри не зробив... збіже аж просить ся, само пхаєсь в руки, а жінка і дїти невинно терплять голод! Як можна їх так морити голодом? Снїг слїди прикриє а коли що викриєсь, буде терпів той хто зробив дїру... Пси брешуть десь далеко в поли... а ту тиша і нема нїкого...

— Але є Господь, котрий усе бачить... так казав єму в душі иньший голос... Єсли возьмеш потайки чужу річ, єси злодїєм, а памятаєш ти сему заповідь Божу? Хочеш, щоби тебе і рідню твою Господь покарав?...

Як можеш надіятись, що Всевисшній допоможе тобі відбудувати хату руками, котрими согрішив!...

— Микола стояв довго і боров ся в душі... В кінци голос доброго ангела побідив. Зітхнувши глубоко, почув у нутрі вдоволенє... Сейчас пішов скоренько дальше, немовби утїк перед покусою і відмовляв по дорозї молитву, а опісля майже біг до хати.

— В єго хатї ще сьвітило ся, так як справдї перед тим прочував. Жінка з непокоєм і нетерпеливостию ждала на него. Дитя вже давно заснуло, вона єго вкрила чим лиш могла, бо в хатї було немилосерне зимно. Не могучи діждатись чоловіка, молилась навколїшках перед образами, або почувши бреханнє псів, переривала молитву і вибігала перед хату та надслухувала чи не іде Микола. Коли не могла діждатись чоловіка поклалась спати. В тім почула нечайно перед вікнами хід, пізнала сейчас, ще се Микола і з радости отворила на остїж двері, забувши про дїти... Станула в порозї і кликнула:

— Як се добре, що ти в кінци прийшов!... Я так тебе виглядаю; страшно я бояла ся, що ти вже нинї не повернеш.

— Я вернув, але з нїчим! сказав з невдоволенєм — вже дїдич кого иньшого приняв. Щож тепер чинити, звідки взяти хлїба для дїтий. Але пожди, Миколо, дай менї прийти до слова, сказала весело, якраз я бояла ся, щоби ти не приняв служби в Залїсю.. Ни-

нї в саме полудне прийшов до нас зі двора старий карбівник Іван і сказав менї, що дїдич хоче приняти на службу ще одного карбівника. Коли довідав ся, що ти шукаєш служби, прислав до тебе, щоби ти нинї або завтра прийшов до него згодитись. Я єму сказала що ти охотно приймеш службу у свого пана, котрого знаєш від дитини, яко доброго для цїлого села чоловіка.

— Тепер подякуймо Господу, за опіку над нами! Наколиб' нинї Господь не поміг менї побідити покуси, не був-бим міг станути перед нашим дїдичем з чистим сумлїнєм, я не міг би єму заглянути в очи і приняти служби.

— Але тому, що сї люди, не мали нїяких тайн між собою, Микола розказав жінцї усе, як на сповіди, що стрінуло єго в дорозї до дому і як довго боров ся з покусею. Вони довго памятали отсї слова св. Павла: „Хто стоїть, нехай глядить, щоби не упав“.

З того наука, щоби кождий чоловік, хотяй би він найпревднїйше жив, в молитві усе просив Господа ось тако: „І невведи нас во їскушенє!“.

За добру розвязку загадок з ч. 55, одержав нагороду п. Петро Семеньчук з Сваричева.

Що нового?

Дорогі Братя!

Найлїпша річ на сьвіті по Бозі і чесноті, є розривка. Знаємо всї, що по тяжкої працї цїлого дня годить ся нам забавити, а хто має більший розум, лїпше серце, та совістний суд про свою гідність чоловічу, той по працї не піде до коршми, анї на гулянку рабуючу здоровлє і сили, але бере за пожиточну книжку і читає. З книжок, добре написаних, може богато навчити ся, натішити ся веселими оповіданями, та розробити ум розвязкою загадок всїлякого рода. Такі книжки дає Вам Найбільший краєвий Заклад Видавничий Едварда Унсінга в Перемишли, дає найдешевше, найлїпші, та найцїкавші. А що буде нового?

Від року 1915 вигодити буде наша бібліотека в пренумераті стало кождого 1 і 15-того в місяці 1000 предплатників нам потрібно, одже старайте ся дорогі Братя о таку скількість добрих і розумних людий, щоб на наші руцї надсилали як найскорше пренумерату, дуже дешеву бо лиш тільки К. 5·20 на цїлий рік. На піврік К. 3. В Німеччинї 6 марок, а в Америцї 2 дол. і 20 центів!

Книжкі будуть богато ілюстровані, всілякого цїкавого змісту, для молодих і старих, женщин і дівчат, для всїх в загалї що лиш тільки не суть пїяницями нї гуляками.

Всїм тим, котрі нам допоможуть в наших счемлінях, вже тепер сердечно дякуємо.

Пренумерату просимо надсилати переказом почтовим, (з Америки на Monej-Ordre) Під адресом:

Краєвий Заклад Видавничий Едварда Унсінга в Перемишли.